

בבא מציעא ז'

הספיקות נכנסים לדיר להתעשר הם פסק פדיון פטר חמור
שאל רב אחא מדיפתי את רבינא, מה כוונת הגמרא במה שהביאה לעיל, 'הספיקות נכנסים לדיר להתעשר', מי הם הספיקות שנכנסים לדיר להתעשר? שאם נאמר שהכוונה לספק בכורות, הרי התורה אומרת "הַעֲשִׂירֵי יְהִיֶה קֹדֶשׁ" ולא שכבר קדוש. אלא ספק פדיון פטר חמור, שאפילו אם הוא ודאי פטר חמור אין בו קדושה. וזה כפי שאמר רב נחמן בשם רבה בר אבוח, ישראל שיש לו עשרה ספק פטרי חמורים, מפריש עליהם עשרה שיים⁶² להפקיע את האיסור מהחמורים, והשיים שהפריש הם שלו, מפני שאין לכהן ראייה שהם שיים של פדיון פטר חמור.

כל ממון שאי אפשר להוציאו בדיינים הקדישו אינו קדוש והמסותא אינה קדושה הגמרא לעיל הביאה את הספק במרחץ שרבו עליו, וכל אחד אמר שהוא שלו, ואחר מהצדדים עמד והקדיש את המרחץ, והחכמים לא נכנסו למרחץ, אולם הגמרא לא פשטה את הספק. ומבררת הגמרא, מה נפסק בספק שהסתפקו באותה מרחץ? ומביאה הגמרא ראייה ממה שאמר רבי חייא בר אבין. מעשה היה ובא לפני רב חסדא, ורב חסדא הביאו לפני רב הונא. ורב הונא פשט ממה שאמר רב נחמן, כל ממון שאי אפשר להוציאו בדיינים הקדישו אינו קדוש.

במסותא קרקע אם יכול להוציאה בדיינים אם הקדישה מקודשת

ושואלת הגמרא האם אם יכול להוציאו בדיינים אם הקדישו קדוש, אפילו שלא הוציאו עדיין?!

הרי רבי יוחנן אמר, גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדישו זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו. והבעלים אינם יכולים להקדיש את הגזילה מפני שאינה ברשותם, אפילו שסתם גזילה יכולים להוציאה בדיינים? עונה הגמרא, שהמקרה לא היה ברחץ של מטלטלין, כגון הגיגית שרוחצים בה. אלא במסותא מקרקעין, בית מרחץ. ואם הבעלים היה יכול להוציאה בדיינים היא ברשותו, מפני שקרקע אינה נגזלת, והבעלים יכול להקדישו.

רב תחליפא בר מערבא שנה לפני רבי אבהו, שנים אדוקים בטלית כל אחד נוטל עד מקום שידו מגעת, והשאר חולקים בשוה. ורבי אבהו הראה באצבעותיו, ואמר ובשבעה⁶³. וקשה איך מדברת המשנה שאומרת שיחלקו את הטלית ביניהם? אמר רב פפא, המשנה מדברת כשהם תופסים ב'כרכשתא', כלומר בחוטים שבולטים

62 תוס' הקשו הרי זה אחד פטר כמה פטרי חמורים ומדוע צריך להפריש עשרה שיים. ועוד קשה מה החידוש הרי שנינו במשנה הספיקות נכנסים לדיר להתעשר, ועוד קשה הרי פשוט שאם הוא מעשרם הם שלו, אם הם של הכהן פטורים ממעשר שהרי הלקוח והגיתן במתנה פטור. ופשוט שמעשר בהמה הוא של הבעלים. תוס'.

63 לא גורסים והשאר בשבעה. מפני שכיון שנתקנה שבועה שלא ילך כ"א ותוקף בטליתו של חברו ישבע אף על מה שבידו. והראיה שבסודר שתופס ג' על ג' כמו שפוסק אותו, היא כיון שלאחר שבועה נוטל כל מה שהוא תופס אפילו אם נוטל יותר ממחצה. והשבועה היא בשביל הטענה ומפני התקנה. תוס'.

בקצות הטלית.

כיון שהמקנה תופס בסודר ג' ואמר רב משרשיא שמכאן ראייה שכיון שהמקנה תופס על ג' קנה ומקנה בקנין סודר משאר הסודר. וקוראים בו "שֶׁלֶף אִישׁ נִעְלוּ וְנָתַן לְרַעְהוּ" וקנה את הסודר והקונה קנה את החפץ הנמכר בקנין סודר⁶⁴. שואלת הגמרא, במה הדבר שונה ממה שאמר רב חסדא, גט בידה ומשיחה בידו אם הבעל יכול לנתקו⁶⁵ ולהביאו אצלו אינה מגורשת ואם לא מגורשת? מבארת הגמרא, שבגט צריך 'כריתות', ואם הבעל יכול למשוך את הגט אין 'כריתות'! אבל בקנין צריכים נתינה, וכיון שהמקנה אוחז בידו שיעור ג' על ג', יש נתינה של סודר בידו.

אם היתה טלית מזהבת אמר רבא, אם טלית מזהבת חולקים. ושואלת הגמרא חולקים בשווה שהדבר פשוט, ואי אפשר לומר שהחידוש הוא כשהזהב הוא באמצע? אלא אומרת הגמרא, שהחידוש הוא כשהזהב הוא בצד אחד. וזה שהזהב בצד שהוא תופס, אינו יכול לטעון שיחלקו את הטלית לרחבה. אלא השני יכול לומר מה ראית לחלוק כך, חלוק כך. וחולקים אותה לאורכה ושניהם יתחלקו בזהב.

ב' אדוקים בשטר מלוה אומר שלי ונפל ממני תנו רבנן, שנים אדוקים בשטר, מלוה ומצאתיו לוח אומר שלי ופרעתיו רבי או יתקיים והלוה אומר הוא שלי⁶⁶ ופרעתיו, והחזרת אותו לי והוא נפל ממני. רבי אומר יתקיים השטר בחותמיו⁶⁷. ורבן שמעון בן גמליאל אומר, יחלקו. אם הדיין מצאו, לא יוציאו אותו מידי לעולם. רבי יוסי אומר, הרי הוא בחזקתו. שואלת הגמרא על מה שרבי אומר יתקיים השטר בחותמיו, האם המלוה יגבה את כולו?! האם אינו סובר את המשנה שאומרת בשנים אוחזים בטלית שיחלקו את הטלית ביניהם?

במקוים לד"ה יחלקו ונחלקו בשאינו מקוים אמר רבא בשם רב נחמן, שבשטר מקוים רבי סובר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו הכל מודים שאם כתוב בשטר הנפק מבית דין שקיימוהו יחלקו. ומה שנאמר בכרייתא שיתקיים השטר בחותמיו, לא לגבות בו את כל הכתוב בו, אלא לגבות חצי מהמלוה הכתוב בו. והמחלוקת היא בשטר שאינו מקוים. רבי סובר 'מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו'! ואפילו שהלוה מודה שהוא כתב את השטר ולוה ממנו, השטר צריך קיום. ואם הלוה טוען פרוע הוא

64 אבל פחות מג' על ג' אצבעות אינו בגד. רש"י.

65 נראה שאם ידה היתה פתוחה בשעה שננתן את הגט לידה והמשיחה נשארה בידו והיא קפצה את ידה בחזק ואינו יכול למשוך את הגט אינה מגורשת. שהרי היא עשתה את הקפיצה שמונעת ממנו למשוך את הגט והוא כטלי גיטך מע"ג קרקע. ואינו "ונתן בידה". ורק אם ידה היתה קפוצה והבעל תחבאת הגט בחזקה עד שאינו יכול למשכו ע"י המשיחה היא מגורשת. ור"ת פירש שאם הגט כבד כל כך שאם ימשוך בחוט הוא ינתק היא מגורשת. תוס'.

66 ברי"ף ברא"ש הגרסא היא שלי הוא ופרעתיו, ולא שלך הוא. וברש"י שברי"ף גרס שלך היה ופרעתיו לך.

67 הגמ' הבינה בהו"א אם השטר כשר שיתקיים בחותמיו הוא בחזקתו. רש"י.

נאמן, מפני שהשטר שאינו מקוים הוא 'חספא בעלמא', ומי שעושה את השטר הוא הלוח שמודה שכתבו, והרי הוא אומר שהשטר הוא פרוע. אבל אם השטר מקויים והוא מוחזק על פי עדיו, הלוח אינו נאמן לומר שהוא פרוע. ולכן אם השטר אינו מקוים הלוח נאמן לומר שפרעו, ואם הוא מקוים כיון ששניהם מוחזקים שניהם חולקים. ורבן שמעון בן גמליאל סובר 'מודה בשטר שכתב אין צריך לקיימו'. ואפילו שהשטר אינו מקויים כיון ששניהם אוחזים בשטר שניהם חולקים בו.

אדם שמצא שטר שנפל ליד
דיין לא יוציא עולמית

שואלת הגמרא, מדוע אם נפל ליד דיין לא יוציא עולמית. מה ההבדל בין אם השטר נפל ליד הדיין או

לידי אדם אחר?. אמר רבא שאם אדם אחר מצא שטר שנפל ליד דיין,⁶⁸ שכתב בו 'הנפק',⁶⁹ לא יוציאו מידי ולא יתנו לא ללוח ולא למלוה עד שיבוא אליהו, או שיבואו עדים ויעידו מיד מי נפל. וכוונת התנא לומר שלא רק אם לא כתב בו 'הנפק', שאפשר לומר שכתב ללוות ולא לזה לא יחזיר. אלא גם אם כתוב בו 'הנפק' לא יוציא עולמית, מפני שחוששים לפרעון.

מצא כתובה הבעל מודה יחזיר לאשה ורבי יוסי אומר הרי הוא בחזקתו ולא חוששים אינו מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה

לפרעון, מפני שמי שמחזירים לו שטר פרוע נזהר וקורעו לאלתר. ושואלת הגמרא האם רבי יוסי אינו חושש לפרעון?. הרי שנינו בברייתא, מצא שטר כתובה בשוק בזמן שהבעל מודה, שלא נתן לה את כתובתה יחזיר לאשה,⁷⁰ אין הבעל מודה, אמר פרעתי, לא יחזיר לא לזה ולא לזה. רבי יוסי אומר, עודה תחת בעלה יחזיר לאשה. נתארמלה או נתגרשה, לא יחזיר לא לזה ולא לזה? אלא אומרת הגמרא, שרבי יוסי הוא שחושש לפרעון. ויש להפוך את דברי התנאים בברייתא, נפל ליד דיין לא יחזיר עולמית, מפני שחוששים לפרעון דברי רבי יוסי, וחכמים אומרים הרי הוא בחזקתו.

הברייתא במצא שטר כתובה
כולה כ"ר שחושש לפרעון

שואלת הגמרא, אם כן קשה מדברי חכמים על דברי חכמים, שאומרים שאם אין הבעל מודה לא יחזיר לאשה, מפני שחוששים שהוא פרע לה את כתובתה? עונה הגמרא, שהברייתא מדברת במצא שטר כתובה כולה כרבי יוסי. ויש להשלים את החסר בברייתא ולשנות. מצא שטר כתובה בשוק בזמן שהבעל מודה שלא נתן לה את כתובתה,

68 בגמרא הגרסא היא, שכתב בו הנפק בלא המלה כגון, ובהגהת הב"ח הגיה כגון שכתב לו הנפק. הגהת הב"ח, ועיין בהערה 8.

69 לספרים שגורסים בתירוץ והיכי דמי כגון שכתוב בו הנפק צ"ל שהמקשה היה סבור שהדיין מצאו ולכן הקשה מה משנה מי מצאו. ולספרים שלא גורסים זאת המקשה ידע שנפל ליד דיין הוא שטר שכתוב בו הנפק והשאלה היתה מה משנה אם כתוב בו הנפק או לא, הרי אמלא כתוב בו הנפק כ"ש שלא יוציאו, שמא כתב ללוות ולא לזה. ומתמצים שהתנא אומר לא מיבעיא אם לא כתוב בו הנפק, אלא אפ' אם כתוב בו לא יוציא עולמית. תוס'.

70 ולא חוששים לקנוניה. ולא חוששים שכתב בניסן ולא נתן עד תשרי מפני שמנה ומאתים משתעבדים מן האירוסין בלא כתובה ולא חוששים שכתב קודם האירוסין. ולאביי בתוספת עדין בחתומיו זכין ורב אסי יעמיד כשהקנה לה. תוס'.

יחזיר לאשה. אין הבעל מודה, לא יחזיר לא לזה ולא לזה. במה דברים אמורים?
שנתארמלה או שנתגרשה. רבי יוסי אומר, אבל עודה תחת בעלה יחזיר לאשה,
מפני שאדם אינו עשוי לתת כתובה לפני שיגרש. ⁷¹ שרבי יוסי אומר, עודה תחת
בעלה יחזיר לאשה, נתארמלה או שנתגרשה לא יחזיר לא לזה ולא לזה.

ר"פ א' ר' יוסי אינו חושש לפרעון וחושש רב פפא אמר, שאין להפוך את דברי התנאים
לצדדי וחכ' אינם חוששים לצדדי

בברייתא. ובמצא שטר כתובה רבי יוסי אומר
לחכמים לדבריהם. אני עצמי איני חושש לפרעון כלל, אבל אתם שחוששים
לפרעון תודו לי בעודה תחת בעלה, שיחזיר לאשה מפני שאינה בת פרעון.
וחכמים אמרו לו שהם חוששים שהבעל מסר לה כשנשאה או אחר כך מעות
צרורים לפרעון כתובתה, כדי שלא יטריחיה הירששים כשתתאלמן.

רבינא א' ר"י וחכ' נח' אם רבינא אמר, שיש להפוך את הברייתא הראשונה. רבי
חוששים לפרעון ולב' כתובות יוסי סובר שחוששים לפרעון, וחכמים סוברים שאין
חוששים לפרעון. וטעמם של חכמים שאומרים בברייתא השניה שאם אין הבעל
מודה לא יחזיר את הכתובה לאשה הוא משום שחוששים לשתי כתובות. שמא
אחרי שהאשה אבדה את הכתובה הבעל כתב לה כתובה אחרת. והבעל אינו טוען
פרעתי אלא הוא טוען שכתב לה כתובה אחרת, ואם יתנו לה את הכתובה היא
תגבה מיורשיו שטר אחר שטר. ורבי יוסי אינו חושש לשתי כתובות.

אמר רבי אלעזר, מה ששנינו שלרבן שמעון בן גמליאל יחלקו בשווה⁷², רק
כששניהם אדוקים בטופס שהוא שאר לשון השטר, או שניהם אדוקים בתורף
מקום שכתוב שם הלוח, המלוה, סכום המעות, והזמן. אבל אם אחד אדוק בטופס
ואחד אדוק בתורף. זה נוטל את הטופס וזה את התורף. ורבי יוחנן אומר שלעולם
חולקים בשווה אפילו אם אחד אדוק בטופס ואחד אדוק בתורף. ושואלת הגמרא
הרי שנינו בברייתא, זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום שידו מגעת
והשאר חולקים בשווה? עונה הגמרא, כשהתורף נמצא באמצע, אבל הוא קרוב
יותר לאחד מהם. זה שהוא קרוב אליו אינו יכול לומר שיחלקו את השטר לרחב
והוא יקבל את התורף. אלא השני יכול לומר לו מה ראית לחלק כך חלק אותו
לאורך ונתחלק שנינו בתורף.

אופן שומת השטר שאל רב אחא מדיפתי את רבי אלעזר, שאמר זה נוטל
טופס וזה נוטל תורף. האם הוא צריך את השטר לצור
על פי צלוחיתו?! אמר לו לדמיו. מעריכים בכמה התורף שווה יותר מן הטופס.
כמה שווה שטר שיש בו זמן⁷³, ואפשר לגבות בו ממשועבדים, וכמה שווה שטר

71 בהגהות הב"ח מוסיף, דברי רבי יוסי ובהמשך שר"י אומר וכו'. הגהות הב"ח.

72 רש"י בשם ר"י בר' מנחם.

73 רש"י כתב אבל על שאר הדברים פרט לזמן חוזרים בשיטה אחרונה של הטופס. התוס' מפרשים שלא שמים

שאינן בו זמנית שאיננו גובה ממשועבדים. וההפרש ינתן לזה שתופס בתורף.

חולקים את השטר לדמיו כמו וגם מה שאמרו שיחלקו ביניהם הוא בדמים ולא בשטר שחולקים בהמה טמאה לדמיה עצמו. אין חולקים את סכום החוב הכתוב בשטר ביניהם, אלא יחלקו את מה שהשטר שווה להמכר⁷⁴. שאם לא תאמר כך, נאמר במשנה שנים או חזים בטלית שיחלקו את הטלית לשנים, והרי זו טלית מזהב ואם יחלקוהם גורמים הפסד לטלית. דוחה הגמרא, שאפילו אם יחלקוה, עדיין ראויה לבני מלכים. ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו במשנה, היו שנים רוכבים על גבי בהמה שחולקים את הבהמה ביניהם. בבהמה טהורה שראויה לבשר, יכולים לחלק את הבהמה ממש. אבל בטמאה, הרי הם גורמים הפסד לבהמה חיה כשמחלקים אותה לשנים, אלא חולקים את דמי הבהמה. וכן חולקים את דמי השטר ולא את השטר עצמו.

במה שהשטר נפסל אם אין אותו, אלא בזמן שהשטר שווה בלא זמן.

74 אבל לא בא לומר שאין חותכים את השטר עצמו שהרי אם יחתכו אותו לא רק שיש הפסד אלא אינו שווה כלל. תוס'.

